

Kunstnerbøker - Bilder og tekst - Tekstbilder?

Galleri Aktuell Kunst
Kunstneres bøker 20. august - 19.
september

Randi Strand - Gry Buer
Ronny Wash
avgangsarbeider ved SHKS Bergen

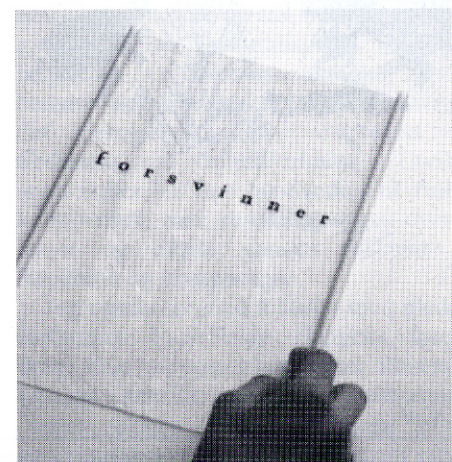
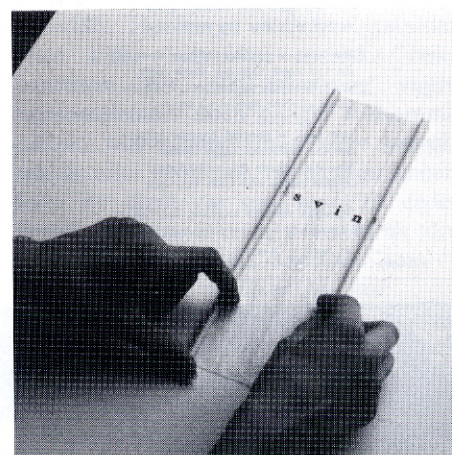
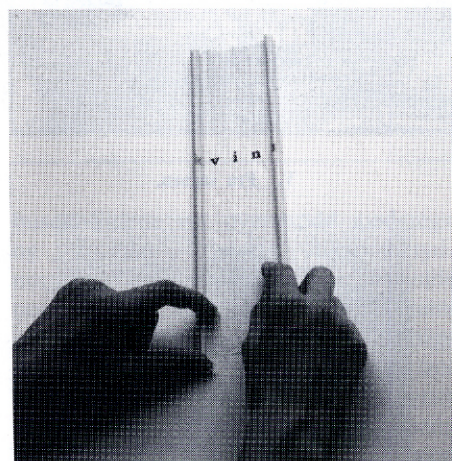
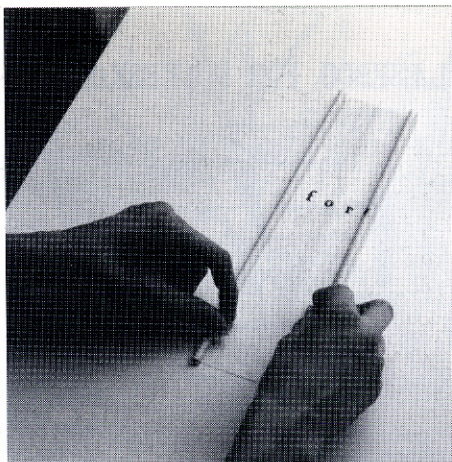
Dessverre er denne utstillingen forbi når dette kommer i trykk, men siden kunstnerbøker så sjelden når ut i galleriene ønsker jeg på denne måten å gi en honnør til galleriet og kunstneren, samt meddele at dette er noe som vi ønsker mer av. Endel av arbeidene er også av en så spennende karakter at de fortjener omtale selv på etterskudd.

Som utstillingens litt vage tittel antyder har man problemer med å definere mediet og avgrense området. Tittelen blir noe misvisende siden "bøkene" det dreier seg om ikke bare er produkt av billedkunstnere. Hos Ronny Wash og Gry Buer er arbeidet basert på henholdsvis et japansk og et afrikansk sagn. Bildene oppleves intuitivt som illustrasjoner til historiene. Disse bøkene bør heller omtales som illustrerte bøker/billedbøker enn kunstnerbøker.

Siden illustrasjoner ikke tilfaller denne spalten, vil jeg konsentrere meg om Randi Strand som både i teori og praksis faller mer naturlig innunder begrepet kunstnerbøker.

Hennes bøker viser at materialfølelse og estetikk er noe hun behersker. Enten det er tekst eller bilder så får man følelsen av en omtanke for papirtype i forhold til utførelse og innhold. Papirets karakter blir ofte en sterk del av innholdet. Av hennes arbeider er det særlig to som skiller seg ut.

"Det store øret" er et av dem. Boken består av en tekst av Hilde Bøyum som i sin poetiske form er nokså billedskapende. Randi Strand har ikke falt for fristelsen til å illustrere disse bildene, men har heller konsentrert seg om papirtyper, strukturer, materialer og enkle former for å spille på stemninger som står i teksten. Når du blar i denne boken får du en god følelse av den oppfinnsomhet som ligger bak. Noen ark er tunge og opake, andre tynne og transparente, noen er en centimeter tykke

men luftige og rike på teksturer. Denne variasjonen i material og uttrykk blir til en spennende opplevelse der jeg etterhvert får følelsen av at teksten blir kunstnerens alibi for å slippe seg løs. Teksten blir i løpet av få sider litt anonym i forhold og virker til slutt unødvendig. Dette er kanskje en konklusjon Randi Strand selv har trukket, for i de neste tre bøkene gjør hun alt selv, også tekst. Disse gir da også et mer enhetlig preg.

Her kommer vi inn på noe vesentlig ved formen. For at bilde, tekst og eventuelt tidsforløp skal arbeide enhetlig bør det primært være gjort av samme person. Samarbeidet mellom forfattere og billedkunstnere blir dessverre altfor ofte et kompromiss når det forsøker å fremstå som kunstnerbok, men som illustrerte bøker er det ofte vellykket der begge parter har klart definerte oppgaver.

"Bokrull - Bokstav" et annet arbeide som utmerket seg. Dette er et bokobjekt som ved første øyekast ikke vekker særlig oppmerksomhet: en beskjeden papirrull på størrelse med et sett asiatiske spisepinner. Materialets egenskaper har gitt rullene form og funksjon (sammmentrekning). En enkel gjenstand i transparent svakt gult papir, påtrykt et ord: **Forsvinner**. Det ser du først når du ruller den ut, og ved nærmere øyesyn åpner det seg her en mulighet for en ny opplevelse av ordet. Ordenes mangfold og tvetydighet synliggjøres med et enkelt lite håndgrep, og en egen liten verden trer frem i opplevelsen av dette. Ordet "forsvinner" deles plutselig opp i:

for
svi
svin
vin
forsvinn
inne
vinner
svinner
er

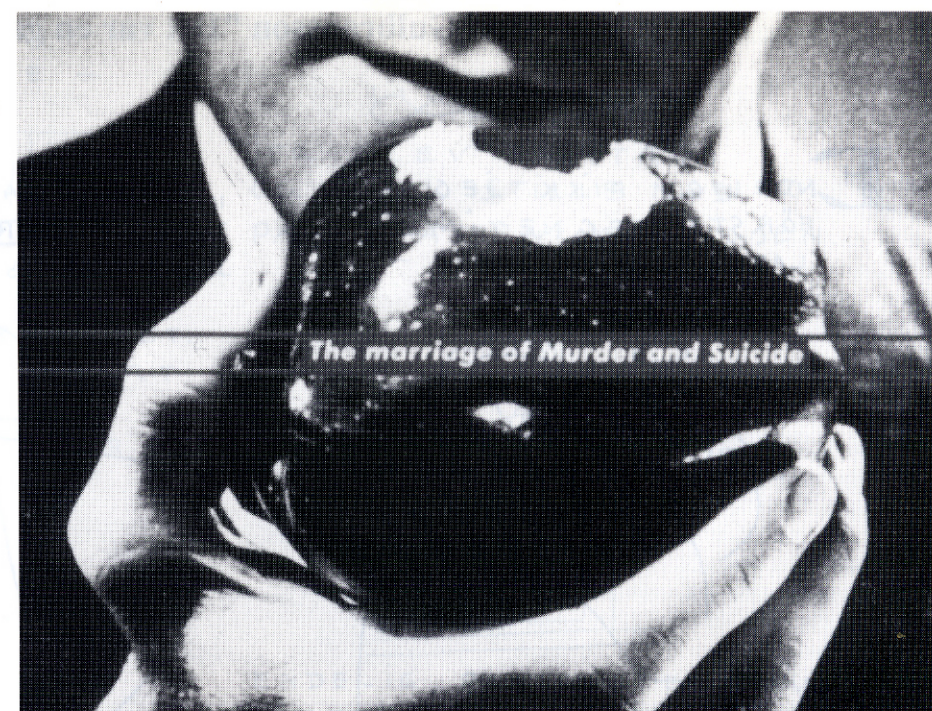
eller setningen: Vi forsvinner
- alt ettersom du ruller opp denne boken. Et ord kan bli som et dikt eller anagram, mulighetene er mange og formen genial i sin enkelhet. Den aktiviserer tilskueren som heretter blir en medskaper som selv finner mangfoldet i ordet. Dette engasjerer!

Noe av det jeg liker best ved kunst er dets evne til å skape nye metaforer. Barbara Kruger er en kunstner som gjør dette. Hun benytter seg av tildels ganske kommersielt befengte former som vi vanligvis bare finner i reklamebransjen. Hun setter kjente elementer inn i en ny

kontekst som gjør at de unngår de klisjeene som både reklame og kunstverdenen ofte tyr til. Her dannes det nye metaforer som får deg til å stusse, og kanskje tenke deg om en gang til. Bildene til Barbara Kruger heter typisk nok "Uten Tittel". Hun ønsker å distansere seg fra ord som vedheng og fokuserer heller på ord som del i bildet. Hun benytter seg av relativt enkle midler for å nå sine uttrykk. Store svart/hvitt foto manipuleres i forhold til en kort tekst som ofte gis en kraftig rød farge. Både foto og tekst er hver for seg preget av reklamens uttrykksmåte med enkle symboler og budskap, men i Krugers verden får selv gamle ordtak en ny betydning som maner til ettertanke. Arbeidene stiller spørsmål ved mennesket i mediaverden. Hvem er vi og hva tror vi at vi er? Og hvem blir vi påvirket til å være? Konformitet kontra individualisme.

Det som skiller arbeidene hennes fra illustrasjoner til tekst, er måten tekst og bilde er innarbeidet i hverandre på. De utgjør et selvstendig uttrykk der ingen av delene kan tas bort uten å ødelegge en helhet. Det er også det som gjør det interessant å nevne henne i forbindelse med begrepet kunstnerbøker. For noe av det vi oppfatter som kriterier i dette begrepet er jo nettopp tekst og bilde i et samspill. La gå at det ikke har en ytre form som bok, det behøver det jo heller ikke ha.

Geir Espen Østbye

NUMER - nr 15/16 1992

